

Mykola Lahodych

Ideological role, specifics of structure and activity of council on the Russian Orthodox Church affairs: 70 years anniversary of establishment

The article discusses the historical background of the formation of the Council on the Russian Orthodox Church Affairs and analyzes the legal basis of its activities. The author gives a critical analysis of commissioners and determines their role in church-state relations at the time.

Keywords: commissioner of the Council on Russian Orthodox Church Affairs, the Council of People's Commissars, instructive letters, J.Stalin, V.Molotov, M.Khrushchev, G.Karpov, V.Kuroedov, P.Hodchenko.

Николай Лагодич

Идеологическая роль, особенности структуры и деятельности Совета по делам РПЦ: к 70-летию со времени создания

В данной статье анализируются исторические предпосылки образования Совета по делам РПЦ и анализируется правовое основание ее деятельности. Также автором дается критическая оценка деятельности уполномоченных на местах и определяется их роль в церковно-государственных отношениях того времени.

Ключевые слова: уполномоченный Совета по делам Русской Православной Церкви, Совет Народных Комиссаров, инструктивные письма, Й.Сталин, В.Молотов, Н.Хрущева, Г.Карпов, В.Куроедов, П.Ходченко.

УДК 27-9(477)

© Ірина Гур'янова
(Рівне)

**ДО ПРОБЛЕМИ ХРИСТІЯНІЗАЦІЇ РУСІ:
РЕЛІГІОЗНАВЧО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ**

В статті розглядаються питання християнізації Русі в IX столітті. Показується достатньо високий рівень її господарського розвитку на основі сприятливих географічних умов, а також політичного розвитку, який свідчив про знаходження Давньоруської держави на рівні розвинутих держав середньовічної Європи. Доводиться, що метою походу князя Аскольда на Константинополь в 860 році була необхідність і потреба утвердження християнства в православній формі на Русі.

Ключові слова: князь Аскольд, Візантія, християнізація, східні слов'яни.

Актуальність, а також проблемність даної теми визначається тим, що офіційною точкою зору прийняття Руссю християнства вважається 988 р., здійснене князем Володимиром. Однак, цей процес відбувся ще в IX ст. при князі Аскольді під час нападу Русі на Константинополь в 860 р.

Метою статті є доведення того, що введення християнства на Русі відбулося саме в 860 році, що це був закономірний процес, в руслі тих процесів, які в цей час відбувалися в Європі, а це був час утвердження феодалізму, зміцнення християнства в розвинутих європейських країнах. Русь являла собою розвинуту феодальну державу, як і інші європейські держави. І як всі європейські держави потребувала введення християнства. Доводиться неспроможність точки зору візантійців, що вважали Русь відсталою, дикою, а її народ – кочовим. Обґрунтовується, що сам похід 860 р. слід розглядати з точки зору примушення Візантії до сприяння введення на Русі християнства, до чого Візантія не прагнула.

Дані про перші контакти з Візантією і слов'яно – русами в VIII – IX століттях містяться в «Життях грецьких святих Стефана Сурожського та Георгія Амастрідського». Про посольські контакти Русі з Візантією і Франкською імперією в 838 – 839 рр. є короткий запис в Бретинській хроніці.

Своє коло джерел має похід Русі на Константинополь в 860 р. Це відомі проповіді константинопольського патріарха Фотія, його «Окружне послання східним архієпископам» та твори, що належать перу біографа патріарха Ігнатія Никити Пафлагонського, а також венеціанського хроніста Іоана Д'якона. Джерелом слід вважати пам'ятку агіографічної літератури, «Слово про положення ризи Богородиці у Влахернах», в якому, за думкою деяких дослідників, мова йде про події 860 р. Коротке повідомлення про ці ж події містяться в праці Костянтина Богрянородного «Життя імператора Василя», в грецькій хроніці Симеона Логофета, в руському літописі «Повість минулих літ», в «Никоновському літописі».

Цивілізаційний процес в Європі починаючи з VIII – IX ст. пов'язаний з широким розповсюдженням християнства. Однак цей процес мав суперечливий характер. Де християнство утверджувалось за допомогою насилля та зброї, в інших країнах нова релігія привносилась ззовні, в третій використовували християнство в політичних інтересах, навіть до того, що стримували його введення. Так, за нашим переконанням, чинила Візантія по відношенню до Давньоруської держави. Хоча, за логікою розповсюдження християнства вона мала б була сприяти розширенню цього процесу у Східній Європі, більш того, неодноразово про це заявляла, але по відношенню до Давньої Русі цього не робила. В зв'язку з цим спеціальної особливої уваги заслуговує місіонерська діяльність Константинопольського патріаршого престолу в середині IX ст., здійснена, перш за все, в діяльності Кирила-філософа. Саме він є головним проповідником грецької віри в слов'янських країнах, що були безпосередніми сусідами Русі.

В середині 50-х р. IX ст. Кирил перебував в Болгарії, де остаточно зробив все для її християнізації. В 860 – 861 р. перебував із місіонерською місією в Хазарії, де досяг суттєвих результатів для сповідування та розповсюдження християнської віри. В наступному 862 році, він з братом Мефодієм йде в Моравію. Як бачимо, Русь не є серед країн, які мають стати об'єктом діяльності Кирила і Мефодія. Взагалі немає жодного згадування про прагнення константинопольській адміністрації сприяти оберненню в християнство однієї із самих великих країн Європи.

Чому Кирило в ці роки спочатку відправляється на південний схід, в далеку від Моравії Хазарію, ігноруючи більш близьку північ, куди його повинна була вести логіка розвитку міжнародних відносин того часу, логіка розповсюдження християнства?

Чим можна пояснити таку неувагу до одного із самих сильніших держав і народів, який в 60-і роки здійснив вдалий похід на Константинополь, досяг значних успіхів у взаєминах з імперією, уклав вигідний для себе мир, налагодив з Візантією тісні торговельні, політичні, а також релігійні відносини?

Сама собою напрашується відповідь на питання: Візантія не ставила перед собою мети введення православ'я на Русі. З розвитком феодалізму Русь ставала могутньою як в економічному, так і в політичному відношенні державою, з ім'ям якої не могли не рахуватися в Європі. Візантія ж була самою багатого, сильною, великою серед християнської Європи держав. Можна припустити, що Русь ставала її конкурентом, особливо з прийняттям православ'я. Тому для Візантії було вигідно, щоб вона залишалась язичеською, а Європа язичнецтво відкидала, як і Візантія.

Правлячі кола Візантії піддавали нехристиянські народи жорстокій дискримінації. На них дивились як на низьких, з презирством і зневагою.

Візантійська церква і школа з дитячих років вселяла мешканцям, що вони є обраним Богом народом і у всіх відношеннях перевершують народи інших країн. В усіх містах імперії для іноземних торговців встановлювалися дуже високі митні бар'єри. Візантійське духовенство вело постійну травлю, направлену проти язичницьких народів, озлоблювало про них власне населення.

Візантіїці вважали русів «етносом незнаним», «небачуваним», «серед рабів поставленим», «ім'я не маючим», етносом низьким і бідуючим, який оселявся десь далеко, «варварським, кочовим, не приборкуваним як польовий звір» [12, с.14].

Чи була Русь в IX столітті дійсно такою? Як її прагнули представити візантіїці? Чи була вона незнаною, дикою? Факти свідчать про зворотнє. Русь розташувалась на перетині найважливіших міжнародних шляхів, тому вдало розвивались торгівельні зв'язки із країнами Західної Європи і Візантією, Поволжжям, Кавказом, Середньою Азією. Сама Русь також приймала активну участь в торгівлі, в тому числі і ремісничими виробами.

Розташована на величезній території східноєвропейської рівнини вона вдало використовувала природні умови для господарської діяльності. Слав'яни були народом творчим, прагнучим до новацій, і ніяк не були в IX ст. дикими, кочовими племенами, як вважали візантіїці.

Ліси, степи, річки – ці природні умови відіграли, можна сказати, історичну роль в розвитку Київської держави. Існування різних ґрунтів в різних частинах рівнини, з неоднаковою рослинністю визначали особливості господарської діяльності. Східні слов'яни при своєму розселенні по рівнині зайняли як лісовий суглинок, так і північну частину степового чорнозему [6, с.79-87].

В VI – X столітті в Європі відбувається пом'якшення клімату, так найбільше потепління прийшлося на VI – X століття. Лісостеп просунувся на північ, виникли сприятливі умови для ведення хліборобства в центральних та північних районах. Дані обставини не могли не відбитися позитивно на розвитку хліборобського східнослов'янського суспільства. В той же час природні умови відіграли важливе політичне, господарське і торгівельне значення.

Територія, на якій розселились східні слов'яни, була покрита безліччю річкових басейнів. Населення розселялось по великих річках, як головних торгівельних шляхах. Вони приймали діяльну участь у торгівлі. По річках зосередились найдавніші руські міста. Населення тут займалося хліборобством. Предметами торгівлі були, крім продуктів землеробства, мед, віск, хутра. Місце, яке займали ріки в господарській діяльності, стали рано відігравати політичну роль.

По річкових басейнах розташовувались населення і цим розташуванням визначався політичний поділ країни. Будучи готовими шляхами, річкові басейни своїм різностороннім направленням розселяли населення по своїм розгалуженням. По цих басейнах рано визначились відмінні місцеві групи населення, племена, на які давній літопис поділяє руських слов'ян. По річках потім склалися політичні області, землі, на які довгий час ділилась країна і з цим поділом князі співвідносили власні відносини і управління.

Значну ролі в історії країни відіграв ліс. Ліс надавав слов'янам різнобічні послуги – господарські, політичні і навіть моральні і естетичні. Ліс слугував надійним сховищем від зовнішніх ворогів. Із сосни і дуба будували свої помешкання, березою і осикою опалювали, із дерева робили посуд, взуття і т.п.

Величезне значення в господарській діяльності відігравав степ. На відкритих чорноземах успішно розвивалось хліборобство. Сприятливі умови були для розвитку скотарства, особливо табунного на трав'яних степових, пасовиськах. Важливим було і те, що південні степи примикали до морів, особливо до Чорного. Завдяки цьому дніпровська Русь рано прийшла в зіткнення з південно – європейським світом.

Таким чином на цьому просторі виникли дивно різноманітні галузі господарства. Про це свідчить і наш давній літопис «Повість минулих літ». Кий з братами заснував Київ серед «лісу і бору великого», були звіролови «бяхо ловища зверь», племена південної полоси займалися землеробством. Навіть древляни, хоча платити данину хутром, «долали ниви своя і «земля своя»

До IX ст. в розвитку господарства Русь досягає значних успіхів. В лісовій зоні переходять до орного землеробства, а в лісостеповій застосовується двохпольне та трьохпольне землеробство. Великих масштабів досягає добування залізної руди, що дозволяє виготовляти високоякісні ремісничі вироби, зняряддя землеробства, хорошу зброю і міцні обладунки. Вдосконалюється обробка деревини, розвивається ткацтво, починають виготовляти тонкі тканини. Руські ювеліри навчилися застосовувати техніку

тесніння, скані і зерні. З'явився посуд, виготовлений на гончарному колі. Все це сприяє вже в IX ст. доволі різноманітній та вдалій внутрішній та зовнішній торгівлі.

Відомо, що до IX ст. Русь досягає достатньо високого рівня політичного розвитку як і будь-яка держава вона має своє військо. Відносно цих часів слід говорити не про племена, як стверджують візантійці, а про окремі руські князівства – полян, древлян, дреговичів, словен. Вся структура тодішньої Русі, – пише Сахаров А.Н., – виявляється не етнографічною, племінною, а політичною. Вже в самих ранніх джерелах повідомляється, що руські князівства виступали всередині країни і в зовнішніх відносинах як політичні організації, «переважно мають територіальний та соціальний розподіл (князь, знать, народ)» [12, с.53].

Постійна боротьба з різними супротивниками вимагала з слов'янського середовища воїнів-професіоналів. Утримання професійного війська було покладено на безпосередніх виробників Землероби і ремісники створювали необхідний продукт, а воїни-професіонали захищали суспільні інтереси, охороняли кордони племен і племенних союзів від зазіхань ззовні, а також здійснювали власну активну військову діяльність.

Вже в середині I тисячоліття н.е. всередині слов'янських племен з'являються найбільш заможні господарства. Саме вони, будучи добре забезпеченими як матеріальними, так і людськими ресурсами, могли без особливого збитку для своєї господарської діяльності виділити і озброїти людей, основним заняттям яких була військова діяльність, тим більш, що це було необхідно, тому що їх землі зазнавали постійних нападів з боку варварських племен. Ці люди об'єднувались в особливі корпорації друзів – дружини. Вибираючи з свого середовища ватажків, дружинники під їх керівництвом здійснювали набіги, захищали свої території. Із візантійських джерел відомо, що вже в VI – VII ст. таких дружин з слов'янського середовища виокремилась велика кількість. Так з'явилось слов'янське військо, дружини.

Окремі ватажки слов'янських дружин, князі, поступово накопичували в своїх руках велике багатство. Вони отримують можливість формувати свої приватні дружини, і з власних засобів їх оплачують. Це призводить до того, що князі – ватажки стають могутніми людьми суспільства. Для захисту самих себе і свого майна у випадку ворожого нападу декілька землеробських общин разом створювали укріплені городища – сховища. Часто такі городища були не заселені. З метою більшої безпеки, що б раптово вороги, що напали вороги не змогли оволодіти даним опорним пунктом, їх іноді заселяли військовими професіоналами, які поступово ставали власністю ватажків. Їх проживання на територіях городищ–сховищ гарантувало збереження накопиченого багатства.

Дружинникам та їх ватажкам потрібно було військове зняряддя, предмети побуту, одяг, прикраси та ін. Тому в городищах поселяли ремісників, а також торговців, які могли б на ринках збувати частину непотрібних продуктів, що отримували від мешканців землеробського округу, привозити в городище із чужих країв ті товари, яких потребували знатні поселяни.

Городище–сховище поступово перетворюється на місто. Саме так виник Київ. Міста починають відігравати політичну роль, тому що стають столицями нових об'єднань.

До початку IX ст. крупніші східнослов'янські союзи племен (поляни, древляни, дреговичі, словени та ін.) поступово трансформуються в особливі князівства. Влада перетворилась на спадкову князівську владу. До початку IX ст. чітко прослідковується прагнення окремих князів перетворити на зайняті їх військом території на свою земельну власність, не обмежуючись отриманням разової данини – контрибуції, а зробити цю данину постійною рентою, що збиралась з землеробів за використання землі, що належала вже земельним власникам. Все це свідчило про перехід до феодалізму в IX ст. В основі феодалізму лежала земельна залежність виробника від власника землі.

Слов'яни знаходились також у руслі тодішніх східноєвропейських політичних взаємин. Політичні взаємовідносини були звичайними для того часу.

Слов'яни брали участь в охороні кордонів візантійської імперії, служили в імперській армії, вели мирні переговори з приводу територіальних питань – ці зовнішньополітичні акції були розповсюджені і являли собою звичайне явище.

Зовнішньополітична діяльність ранньофеодальної держави не була фактами випадковості, не пов'язаними одним з одним часом і простором. Ця діяльність здійснювалась з певними державами: Болгарією, Хазарією, Візантією, кавказькими країнами, навіть з далеким Багдадом.

Інтерес Русі до Візантії проявився досить рано. Дані про перші дипломатичні контакти з Візантією з'явилися в VIII – IX ст. в «Життях грецьких святих Стефана Сурожського і Георгія Амастрідського». Короткий запис в Бретинській хроніці констатує про посольські контакти Русі з Візантією і Франкською державою в 838 – 839 рр.

Могутня Візантійська імперія була для причорноморського і східноєвропейського світу свого роду взірцем, законодавицею «політичної моди». А східнослов'янська знать вже в IX ст. була значно зацікавлена на встановленні тісних торгових зв'язків з Візантійською імперією. Константинополь був самим великим торговим центром в світі. На його ринки поступало безліч товарів з Індії, країн мусульманського Сходу, Кавказьких держав, малоазійських провінцій, Європи. Другим найважливішим центром Візантії була Фессалоніка, де проводились щорічні ярмарки. Руські феодали намагались збути накопичені у них залишки хутра, меду, воску, деяких ремісничих виробів і придбати собі товари, які на Русі не вироблялися.

Але не тільки потреба в торговельних і політичних зв'язках приваблювала Русь до Візантії. Візантія була найбільшою в Європі християнською державою. Стаючи феодальною державою Русь потребувала ідеології, яка б відповідала феодальній державі, тому що язичницька ідеологія не відповідала в належній мірі контролю над більшістю населення, якого потребував феодальний спосіб виробництва. Необхідно було знайти таку силу, щоб могла налагодити цей контроль. Такою силою могла стати нова релігія, в чие завдання входило б закріплення ідеї про правомірність існуючого на Русі режиму. Язичницька релігія не вирішувала цих завдань, більш того її існування і функціонування підривало основи народжуваного ладу, вона була укорінена в глибині віків і переросла в державну релігію князівських верхів.

В IX ст. Київська Русь існувала як могутня язичницька держава. Давні культу східних слов'ян не відповідали новим відносинам панування і підкорення, ділення на багатих і бідних, гнобителів і пригноблених. Не відповідали вони і ідеї єдності країни, тому що по великому рахунку, язичницька релігія не потребувала цієї єдності. Потрібна була така релігія, яка б виправдовувала верховну владу. Для зміцнення Київської держави необхідна була така релігія, яка б обожнювала на сили природи, а новий суспільний лад з його приватною власністю, з розподілом суспільства на панів та підкорених – експлуататорів та експлуатованих.

Починаючи з VIII ст. нова віра утвердилась в усіх провідних країнах Європи. Так в 829 р. шведи просили франкського короля Людовіка Благочестивого сприяти утвердженню християнства Швеції. У 863 – 865 рр. християнство утверджується в Болгарії, в 862 – в Моравії, Чехії, Словаччині, в південній Польщі. Саме на цей час припадає аскольдівий похід на Візантію. А метою походу за логікою має бути – примушення Візантії до сприяння введення християнства на Русі.

Відомо, що германські, слов'янські народи приймали християнську віру шляхом хрещення вождів та їх дружин. Християнізація вождів була тотожною християнізації племен і народів відповідно до давнього принципу «*cuius region, eius religio*». В силу цього панівного принципу християнином ставав кожний представник народу або племені, чий володар прийняв християнство. Оскільки християнство ставало державною релігією, покора світському або духовному володарю була обов'язковою. Християнська релігія була ідеологічною формою позаекономічного примусу. І це складало суттєву рису класових відносин в феодальній державі. Релігійна ідеологія була поставлена на служіння ідей Бога, який гарантував непорушність існуючого суспільного ладу. Саме тому християнство приваблювало київських князів. В той же час, ті християни, які були на Русі вже з VIII ст. потребували організації, а сам київський князь лишався язичником. Немає ніяких сумнівів, що аскольдів похід у 860 р. переслідував цілі: добитися утвердження християнства,

притому православного і в наступному організаційного його оформлення. Доказом цьому є такі факти, як, по словам хроніста, після заключення миру в 860 р. руси прислали послів з проханням про хрещення. В «Слові про положення ризи Богородиці у Влахернах» – хроніст сповіщає: «... здавалося те, і це переконало вірнішого царя, що начальник стількох тих народів для утвердження мирних договорів особисто прагнув його бачити» [12, с.60]. Розповідаючи про діяння князя Аскольда в «Никоновському літописі» стверджується, що імператор Василій Македонянин «сотвори же и мирное устройство с прежеречеными русы, и приложи сихъ в хрестиянство» [12, с.60]. Таким чином стверджується, що русів хрестив сам імператор Візантії, але за проханням самих русів. Руси повернули все захоплене в церквах майно, полоненні були відпущені. Для організації православної церкви на Русь був відправлений митрополит Михайло, а також особи, що його супроводжували. В зв'язку з цим окремі автори стверджують, що Русь в 860 р. добровільно зняла блокаду з Константинополю і відступила від нього, отримала поразку. На наш погляд, цей факт лише підкреслює, що Русь ставила за мету походу не грабіж і завойовництво, а досягнення християнізації – православного християнства.

Русь хрестилась і мету походу було досягнуто.

Прагнення Русі в IX ст. введення християнства було цілком закономірним і цілком доводило і свідчило про те, що Русь знаходилась в економічному і політичному положенні на рівні розвитку тих європейських країн, що знаходилися на стадії феодалізму. Як відмічав Греков Б.Д., християнізація Русі є показником розвинутої феодальної суспільства.

«Якщо християнство все ж стало панівною релігією, то це означає, що панівний клас був достатньо сильним і могутнім, що в його руках була сильна влада. Якщо б тут зацікавлені були тільки одиниці, тоді б прийняття християнства в загальнодержавному масштабі зробилось би неможливим» [2, с.380-381].

В розвитку середньовічної Європи IX ст. являє собою історичний рубіж. Саме в цей час завершується формування феодалізму: на заході на уламках імперії Карла Великого; Візантія після бурхливої іконоборчеської епохи вступила в період нового підйому.

Що стосується слов'янських народів, то у 863 – 865 рр. утверджується християнство в Болгарії, в 862 у Моравії, Словаччині і Чехії, в південній Польщі. Дійсно, починаючи з VIII століття нова віра утверджується в усіх країнах тодішньої Європи.

Питання про хрещення піднімалося і серед русів. Перші свідчення про хрещення русів відносяться до кінця VIII ст., першої третини IX ст. і дійшли до нас в «Життях грецьких святих Стефана Сурожського і Георгія Амастрідського», пам'ятках візантійської агіографічної літератури. В них знайшла відображення факти нападу русів на візантійські володіння, розташовані вздовж чорноморського узбережжя, які свідчили про військові та політичні успіхи русів. Також християнство уявлялось Давньоруській державі неодмінним для вступу в кола європейських держав. Русь вже була однією із сильних держав Європи, потребувала нагальної необхідності відстояти своє місце в системі європейських держав, причому найбільш сильних і великих, окреслити свої кордони і свої інтереси, заявити свої претензії на міжнародній арені. В умовах того часу це можливо було зробити лише продемонструвавши свій військовий потенціал. Щоб змусити рахуватись з собою треба було нанести першому удар та виявити готовність для його повторення. Інакше не було б ніяких сподівань на те, що такі держави, як Візантія, вступлять з новим політичним утворенням в дипломатичні і торгові відносини.

Історики, зокрема Б.О. Рибаків дає обґрунтований висновок неодноразових аскольдових акцій проти Візантії [11, с.42]. В 860 р. при імператорі Михайлі Русь несподівано напала на Константинополь, що закінчилось гучною перемогою русів. Головний політичний зміст містився не в суто матеріальній направленості. Метою походу було досягнення Аскольдом політичного, дипломатичного визнання Русі як великої, європейської держави, і на наш погляд, введення християнства, до якого Візантія не проявляла інтересу.

Другий похід ймовірно відбувся в 863 р. Грецькі хроністи вказують на напад Русі на Принцеві острови в Мармуровому морі.

Через три роки відбувся третій похід, який, однак, закінчився трагічно для Русі. Буря розкидала Київський флот і похід обернувся поразкою.

В 874 р. Аскольд організовує четвертий похід, який мав позитивні наслідки. До вирішальної битви не дійшло, оскільки імператор Василій Македонянин поспішив заключити мирну угоду.

Вдалі походи проти Візантійської імперії показали, що Русь входить до найсильніших держав середньовічної Європи і створили їй міжнародний авторитет. І головне, Русь стала християнською державою.

Хрещення Аскольдової Русі відбулося після мирної угоди в 860 р. з Візантійською адміністрацією.

Як вже зазначалось, християни на Русі з'являються ще в VIII ст. Тому церковні справи треба було облаштовувати дивлячись у майбутнє: забезпечити країну необхідними кадрами духовенства, надати релігійній діяльності організаційний характер. Хтось мав займатися справами давньоруської церкви. І це міг бути тільки Константинополь, тому що християни на Русі були православними, а значить мали бути пов'язані з центром православ'я – Константинополем.

Візантійська адміністрація направила, як уже зазначалося, на Русь митрополита та супроводжуючих його духовних осіб. Як бачимо, Русь завойовувала собі християнство і це головний результат походів Аскольда на Константинополь в 860 р.

Висновки. Отже, в IX ст. Русь знаходилась вже серед розвинутих держав Європи. Здійснився перехід до феодалізму, йшов процес класоутворення, формування феодальної зовнішньої політики, закладалися основи давньоруської культури. Акт християнізації Русі Аскольдом в 860 р. являється показником ступеню розвинутості феодального суспільства.

Таким чином, як і в усіх державах середньовічної Європи на Русі християнство утверджується в IX столітті.

Література

1. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі / М.Ю. Брайчевський. – К.: Наукова думка, 1988. – 262 с.
2. Греков Б.Д. Избранные труды. Т. II -/ Б.Д. Греков. – М.: Изд-во АН СССР, 1959. – С.380-381.
3. Грушевський Михайло. Зібрання творів в одинадцяти томах, дванадцяти книгах Т. II. / Михайло Грушевський. – К.: Наукова думка, 1991. – 449 с.
4. Гордиенко Н.С. «Крещение Руси»: факты против легенд и мифов / Н.С.Гордиенко. – Л.: Лениздат, 1986. – 284 с.
5. Ключевский В.О. Курс русской истории. Сочинения в девяти томах, т. I. /В.О. Ключевский. – М.: Мысль, 1987. – 432 с.
6. Литаврин Г.Г. Византия, Болгария, Древняя Русь / Г.Г. Литаврин. – Санкт-Петербург: Алтейя, 2000. – С.79-87.
7. Литаврин Г.Г. Византия и славяне / Г.Г. Литаврин. – Санкт-Петербург: Алтейя, 2001. – С.53.
8. Литаврин Г.Г. Как жили византийцы / Г.Г. Литаврин. – М.: Наука, 1974. – 412 с.
9. Повесть временных лет. – К.: Радянський письменник, 1990. – 560 с.
10. Рапов О.М. Русская церковь в IX – первой половине XII в. Принятие християнства / О.М.Рапов. – М.: Высшая школа, 1988. – 416 с.
11. Рыбаков Б.А. Древняя Русь. Сказания, былины, летописи / Б.А. Рыбаков. – М.: Изд-во АН СССР, 1963. – С.42.
12. Сахаров А.Н. Дипломатия Древней Руси / А.Н.Сахаров. – М.: Мысль, 1980. – С.40-60.

Irina Guryanova

The problem christianization of Rus theological and philosophical aspects

The article deals with the Christianization of Rus in the ninth century. Shows a relatively high level of economic life on the basis of favorable geographical conditions, as well as political development, which suggests finding the ancient Russian state in the developed countries of medieval Europe. Proved that the purpose of the campaign of Prince Askold against Constantinople in 860 is a need and demand for the establishment of Christianity in the Orthodox form.

Keywords: Prince Askold, Byzantium, Christianization, the eastern Slavs.

Ирина Гурьянова

К проблеме христианизации Руси: религиоведческо-философский аспект

В статье рассматриваются вопросы христианизации Руси в IX веке. Показывается достаточно высокий уровень ее хозяйственного развития на основе благоприятных географических условий, а также политического развития, свидетельствующий о нахождении Древнерусского государства на уровне развитых государств средневековой Европы. Доказывается, что целью похода князя Аскольда на Константинополь в 860 году была необходимость и потребность утверждения христианства в православной форме на Руси.

Ключевые слова: князь Аскольд, Византия, христианизация, восточные славяне.